

Sexualita na internetu

MUDr. Jana Spilková

Soukromé sexuologické centrum, GONA s. r. o., Praha

K lepšímu pochopení sexuality na internetu je nezbytné brát v potaz historické a teoretické souvislosti internetu. To se může podařit díky pochopení tří rovin: účinnost, odcizení a rozpad osobnosti. Internet je vysoce účinný a poskytuje nové způsoby sexuální komunikace, umožňuje získávat informace. Tak jak se mění technologie, budou se také měnit sociální interakce, včetně sexuality.

Klíčová slova: cybersex, nový prostor, rekreační uživatelé, kompulzivní porucha, cyberbullying – jiné typy zneužívání.

Sexuality on the Internet

Historical and theoretical connections to better understanding of sexuality on the Internet. Effectivity, disunion and disintegration of personality. New methods of sexual communication and information. It could be alienating and insulating. The Internet has own position in evolutional continuum of technological development, sexuality is evolving with all of human interaction as well.

Key words: cybersex, new space, recretional user, compulsive disorder, cyberbullying.

Psychiat. pro Praxi 2009; 10(2): 83–84

Popularizace internetu vyvolala obavy mnoha odborníků. V mnoha studiích zkoumají, jak moc se člověk může stát závislým na nových druzích médií a jak tato média ovlivňují lidskou osamělost. On-line průzkum udává, že vyhledávání sexuality, zahrnující návštěvy webových stránek se sexuální tematikou, a intenzivní sexuální interakce jsou nejběžnějším důvodem návštěvy internetu. Vede se diskuze, že internet je přímo odpovědný za šíření dětské pornografie a další formy dětského sexuálního zneužívání. Zastánci nových technologií poukazují na to, že nové technologie vedou k rychlejšímu a přesnějšímu výsledkům, které zvyšují naše možnosti a pomohou nám být více efektivní. Čím více však spolupracujeme se stroji místo s lidmi, tím je pravděpodobnější, že budeme frustrováni a depersonalizováni. Někdy bereme počítače jako mající zodpovědnost a jsme schopni je obvinít z našeho méně vhodného chování. Druhým aspektem odcizení díky technologiím je fakt, že podporují fyzickou izolaci. Izolace je jedním z mnoha faktorů, které vytvářejí podmínky pro deindividualizaci. Deindividualizace se objevuje, když se lidé vyskytují v anonymně se vytvářející situaci, která redukuje jejich obavy ohledně hodnocení druhými lidmi. Ztrácejí sebevědomí a jsou naopak schopni dělat věci, které by jindy nikdy neudělali. To se týká i sexuálního chování. Pokles forem interpersonálních styků, pokles komunikace v rodině, v menších sociálních kruzích a nárůst osamocení. Mezi pozitivní aspekty anonymity bezesporu patří odstraňování zábran (1). Například členové přehlížených skupin (homosexuálové) jsou schopni najít větší sebepřijetí vlastní identity díky internetovým skupinám. Lidé, kteří byli dříve nuceni skrývat své sexuální chování a orientaci ze společenských důvodů,

se mohou nyní sejít a diskutovat o svých problémech na otevřeném fóru.

Od nástupu prvních domácích počítačů existují snahy přinést erotiku do virtuálního světa. Významnou postavou v mediálním světě je hudebník a počítačový programátor Al Lowe. Pro svou počítačovou hru vytvořil postavku Larryho Laffera, čtyřicátníka, který většinu života strávil obvykle neúspěšně sváděním žen. V USA se tato počítačová hra stala velmi populární. Následovala řada dalších her např. Cobra Mission, která umožňovala vybírat si, jaké metody budou při souloži použity. Maskotem herního průmyslu se stala Lara Croft – sexsymbol 3D.

Statistika z monitorovací služby ukázala několik zajímavých údajů. Na weby s erotickou tematikou se chodí přednostně během pracovních dní, víkendy jsou slabší. Je to výrazem toho, že se zlepšila kvalita víkendového sexu doma (2)? Virtuální erotika je cosi mezi souloží a hraním hry na hrdiny. Při hře předstírání zažívá jedinec vzrušení. Díky obohacení virtuálního sexu, mezi jehož možnosti patří např. saturované tematické kluby, webové kamery a oboupohlavní vibrátory reagující na sebemenší impuls, může být zážitek dokonalejší než s živou prostitutkou, nehledě na finanční a zdravotní stránku věci. Virtuální sexualita se do skutečných vztahů samozřejmě promítá. Masturbační fantazie uskutečněné díky internetu se střetávají se skutečností. Pohlavní styk s vlastním partnerem se zdá být „nudný“. Mezilidské vztahy jsou v multimediální společnosti velmi ovlivněné dobovými komunikačními prostředky (3). Ohlédneme-li se zpět, v minulosti museli lidé vyvíjet více aktivit ať již k dvoření se, získání partnera, tak k sexuálnímu vybití. Dnes? Rozmýšlíme se pouze, kterou rukou budeme

ovládat tlačítka na počítači. Jsme líní. Líní seznámovat se s partnerem, převzít zodpovědnost za důsledky. Chceme však stále více. Ale možná budeme chtít více, než mít v ruce sebe sama a kus plastu – vrátíme se zpět ke skutečnému tělu.

Cyberprostor má jako každé prostředí své psychologické rysy (4). To, jak se v něm člověk chová, záleží na interakci těchto rysů s osobnostními charakteristikami každého jedince. Významným pojmem se při popisu internetového prostředí stává pojem disinhibice. Lidé se na internetu chovají „jinak“ než v realu. Je uváděno 6 faktorů, které se na disinhibici při on-line komunikaci podílejí: anonymita, neviditelnost, asynchronita komunikace (není nutné reagovat hned, mohu si to promyslet), solipsistické introjekce (vytvářím si fantazijní, nereálný svět), neutralizace statusu (je nepodstatné, jaké postavení mám v reálném světě) a konečně další účinky samotné interakce. Jsou předkládány přehledy různých aktivit na internetu, které se vztahují k sexuálně motivovanému chování. Může to být: hledání odborných sexuálních materiálů, nákup erotického zboží, návštěva virtuálních sexshopů, vyhledávání sexuologů, partnerů pro vztah, zapojování se do on-line vztahů, zkoumání své sexuální identity, vyhledávání jedinců, kteří se stávají posléze oběťmi internetové sexuální kriminality (on-line sexuální harassment, cyberstalking, pedofilní aktivity).

I práce zahraničních autorů sledují negativní dopad internetu. Autoři studie popisují viktimizaci adolescentů (2, 5). Pachatelé zneužívají internet k sexuálnímu obtěžování, k setkávání se s oběťmi. Cyberbullying se v poslední době objevuje jako uznávaná forma násilí. Oběti se často uzavírají do sebe, dlouho váhají, zda se ně-

komu svěřit. Vykazují stejné symptomy – reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení – jako oběti jiných typů násilí (6).

Stejně jako v naší republice vyvolává i ve světě pozornost otázka, zda řadit problematiku sexuality na internetu mezi závislosti či mezi kompulzivní poruchy. Ve statích španělských autorů se hovoří o sklonu k závislosti, spíše než o zneužívání, ale ne o závislosti (7). Nadměrné užívání internetu může vést k duševní poruše (of addictive type), což může ovlivnit osoby se speciálními emočními potřebami, dospívající stejně jako dospělí. Závažné riziko nalézají u osob, které hrají role, užívají odlišnou identitu, kde dochází k určité projekci do nereálného světa, k disociaci. Internet může hrát důležitou roli v rozvoji jiných závislostí, jako je např. gamblerství.

Pod pojem cybersex zahrnujeme explicitně erotické vzkazy nebo sexuální fantazie, které jsou vyměňovány prostřednictvím sítě mezi lidmi, kteří jsou on-line. Součástí bývá i masturbace. Za cybersex jsou samozřejmě považovány sexuální aktivity v chatech, živé video, audio sex-show. Timothy Leary označil cybersex za sexuální akt mozků. Ke vzrušování mozku je používán počítač a prostřednictvím signálů dochází k propojení nervových soustav komunikujících lidí. Jsou rozdíly mezi muži a ženami? Někteří autoři tvrdí, že ženy preferují cybersex, protože z nich snímá sociální předpoklad, že by si ženy neměly sex užívat. Muži upřednostňují cybersex proto, že nemusí prožívat úzkost z výkonu. Ženy se rády účastní erotického chatu. Muži vykazují více znaky kompulzivity, ženy jsou spíše neproblémoví uživatelé internetu.

Na základě své studie předložili Cooper, Putnam a Boies typologii konzumentů cybersexu. Jsou to:

- Rekreační uživatelé – sledují sexuální materiály spíše ze zvědavosti a pro pobavení.
- Rizikovní uživatelé – u nich by se problémy s on-line sexualitou nerozvinuly nebýt dostupnosti internetu. V kontextu se základními osobnostními rysy uživatele se chování může rozvinout v on-line sexuální kompulzivní chování.
- Sexuálně kompulzivní uživatelé – jsou ti, kteří mají sklony k patologickému sexuálnímu vyjadřování a internet je pro ně prostorem pro jejich sexuální aktivity. Následně může být zážitek sexuálního vzrušení z on-line aktivity spojen s pocity viny.

Excesivní sexuální chování je popisováno jako porucha s behaviorálními a emočně-kognitivními symptomy. Mezi behaviorální řadíme sexuální kontakty, nutkavou masturbaci, hledání dalších

kontaktů z nudy ze stávajících, neúspěšné pokusy omezit chování, časté užívání pornografie. Za emočně-kognitivní příznaky považujeme sexuální obsese, racionalizace chování, pocity viny, osamocení, nudy, zlosti, deprese, méněcennosti, hanby, lhostejnost ke svému sexuálnímu partnerovi, ztráta kontroly, touha uniknout nepříjemným emocím nebo je potlačit (4).

V ordinacích přibývá pacientů, kteří pociťují problém s tím, že tráví nadměrné množství času na internetu, mají problémy v sexuálním životě, někdy dochází i k problémům v práci. V odborných kruzích se vedou polemiky, jaký má porucha charakter – závislosti, kompulzivity nebo impulzivity.

Diskutuje se o „závislosti na sexu“ – ale v medicínském terminologii nic takového neexistuje. Podle Mezinárodní klasifikace nemocí WHO není kritérium pro zařazení naplněno. V oblasti sexualitě spíše naplňuje kritéria kompulzivity. To má praktický význam pro využití farmakoterapie, ale i psychoterapie. Zdrojem kompulzivního sexuálního jednání se stává extrémní úzkost jedince. Sexuální praktiky jsou cestou k redukci této úzkosti. Nutkavé, těžko zvládnutelné sexuální chování ale ulevuje od napětí a úzkosti jen na chvíli. Za čas úzkost silí a roztáčí další potřebu kompulzivního chování. Vracejí se nepříjemné pocity spolu s pocity viny.

V roce 2003 (4) byla provedena první pilotní studie cybersexuálního chování uživatelů v ČR. V odpovědích na otázky na téma „Jaká je u nich motivace k cybersexu“, respondenti uváděli:

- touha po sexuálním uspokojení,
- touha po poznání,
- touha být sám sebou,
- touha odreagovat se,
- snaha získat partnera pro reálný sex,
- touha být žádaný/žádaná,
- vzrušení z anonymity,
- vzrušení z interaktivity.

Jaké vidí výhody cybersexu oproti reálnému sexu?

- větší otevřenost a uvolněnost,
- možnost určovat hranici,
- nepřítomnost závazku,
- možnost uspokojit se podle svých potřeb,
- není považován za nevěru,
- nedůležitost fyzických a osobnostních charakteristik.
- snadná dostupnost.

Jaký je vliv cybersexu na sexualitu?

- cybersex jako zpestření, inspirace a afrodiziakum,

- uvědomění si svých pocitů a potřeb,
- seznámení se s touhami sexuálních partnerů.

Co tedy znamená pro člověka internet? Je to přínos, nebo ne? Dle rozšířeného pohledu dnes žijeme ve společnosti, která završila sexuální revoluci z 60. let. Do popředí se dostává diktát hledání osobního štěstí, takže vlastně by se lidé měli nacházet ve zlatém věku erotické slasti. Hlavní příslib sexuální revoluce 60. let – ideál volné lásky (casual sex) se však nekoná. Ordinaci stále navštěvují páry, které bojují o udržení svých nefunkčních vztahů.

Nadprodukce sexu v médiích a záplava pornografie na internetu v souvislosti s pohodlností mnoha lidí přináší útlum ve vlastních erotických aktivitách mezi partnery. Téma dnešní doby je touha po štěstí a po realizaci sama sebe. Většina lidí však potřebuje uspokojit citovou a existenciální potřebu – být uznán druhými jako milovaníhodná a jedinečná bytost. Ať jsme zastánci nebo odpůrci internetu, jistě nezůstáváme k tomuto tématu lhostejní. K lepšímu pochopení sexuality na internetu je nezbytné brát v potaz historické a teoretické souvislosti internetu. Internet má své místo ve vývojovém kontinuu technologického rozvoje a sexualita se všemi lidskými interakcemi se rozvíjí také. Zkráceně řečeno, jak se mění technologie, budou se také měnit sociální interakce, včetně sexuality.

Internet poskytuje nové způsoby sexuální komunikace a umožňuje získat informace o sexualitě.

Literatura

- Pastor Z. Sexualita ženy. Grada Publishing Praha, 2007; 193–195 s.
- Wplak J, Ybarra ML, Mitchell K, et al. Current research knowledge about adolescent victimization via the Internet. *Adolesc Med State Art Rev.* 2007; 18(2): 325–341. 4.
- Šmíd D, Kličník R, Dobrovský P. Co možná nevíte o sexu na Internetu. *Click.* 2006. 7(17): 58–70.
- Divinová R. Cybersex. Triton. Praha, 2005.
- Wolak J, Finkelhor D, Mitchell K. Is talking online to unknown people always risky? Distinguishing online interaction styles in a national sample of youth internet users. *Cyberpsychol Behav* 2008; 11(3): 370–373.
- Slonje R, Smith PK. Cyberbullying: another main type of bullying? *Scand J Psychol.* 2008; 49(2): 147–154.
- Sanchez-Carbonell X, Beranuy M, Castellana M. Internet and cell phone addiction: paging fad or disorder? *Adicciones* 2008; 20(2): 149–159.

MUDr. Jana Spilková

*Soukromé sexuologické centrum, GONA s. r. o.
Národní třída 25, 110 00 Praha 1
spilkova.jana@post.cz*